

МИХАИЛ САДОВЯНУ

КРАДЕЦЪТ

Превод от румънски: Веселина Георгиева, 1980

chitanka.info

Чокоинът Костя Форъску, сгушен и прегърбен под дебелото наметало, пронизан от влагата, студа и отегчението, спря коня си пред къщата на горския пазач.

Вътре в трема огънят пламтеше в огнището и хвърляше живи отблясъци.

— Гавриле! — викна припряно и гневно чокоинът.

Висок, широкоплещест мъж с прошарени, разпилени по раменете коси се показва веднага, като прегъна врат, за да не удари главата си в горния праг.

— Заповядайте, господарю!

С камшика чокоинът отметна гуглата, която покриваше главата му, и намръщените му очи блеснаха върху бледото лице.

— Вземи си пушката и тръгвай след мен — рече той решително.

Горският се върна бързо, влезе в трема, бутна с ръка встрани някого, който му се беше изпречил на пътя, и затърси из долапа торбата, рога, пушката и секирата. Облече бързо клашника си, нахлупи извехтеля калпак и с едри крачки излезе на двора, като се подхлъзваше по разкаляната земя. Кучката Моца, вързана до къщата, започна да дърпа синджира и да скимти жално. Гаврил се спря разколебан и извърна към нея глава.

— Остави я в къщи! — рече господарят.

Селянинът загърна клашника на гърдите си и излезе на пътя със секирата и пушката.

— Какво има, господин Костя?

— И още ме питаш какво има? — яростно избухна чокоинът и засенчи лицето си с гуглата. — Ти знаеш само да се излежаваш край огъня, а и ония нехранимайковци нищо не правят, та трябва чужди хора да ми известяват, че в гората са влезли крадци. И аз ги виждам как ме грабят посред бял ден. Преди половин час видях, със собствените си очи един...

— Как може, господарю? Къде е? Трябва да е влязъл, след като аз се върнах от *спекцията*!

— Я ме остави на мира... Толкова си ходил ти в гората по такова време, колкото съм аз поп... Знаем ви аз! — горчиво се засмя чокоинът.

— Ама вярно, господарю, ходих, как да не съм ходил! Обикалях, обадох се с рога на горските, те ми отговориха... Нямаше нищо...

Тишина, покой... Само валеше... От три дни вали. Как ще влезе крадец в гората в такова време?

Чокоинът изсумтя гневно. Гаврил кротко се опита да каже още няколко думи:

— Може сега да е влязъл... Скрито... знам ли?

— А как иначе? — викна Костя. — Да не искаш да мине край твоята къща?

Горският млъкна. Чокоинът пришпори коня, чиито копита затъваха дълбоко в калта по пътя; пазачът заобикаляше локвите, провираше се, подхлъзваше се, отдалечаваше се и се приближаваше до коня. Така вървяха дълго време, без да говорят.

През гората се носеше полъх като стон на измъчени, невидими същества. Ситен студен дъжд като дребен влажен прах изпълваше въздуха и придаваше на деня пепелив цвят. Пазачът подтичваше след коня, хлъзгаше се и се подпираше на секирата, като разтърсваше по пътя си папратовите храсти, а от високите букови издънки падаха едри капки върху сивите му коси. Той си мислеше с недоволство: „Чокоинът е разгневен и трябва да вървя по волята му... Този, младият, не е като баща си, бог да го прости... Онзи имаше вяра в нас... а то така по-добре е той да стане пазач, пък аз да стана господар...“

— Какво те напушва смях? — попита изведнъж Костя с обърнато към него лице.

Гаврил кимна с глава.

— Ами мисля си, че ако пипнем оня, който и да е той, няма да му е леко...

„Господарят е голям шпионин — помисли си слугата. — Хм... И е страшно разгневен...“

— Къде ли може да е крадецът, господарю? Да е отишъл чак на новото сечище...

— Видях го да влиза там...

— Тогава да го пресрещнем по тази пътека...

Тръгнаха направо през храстите и клоните ги заудряха с едри дъждовни капки. От време на време чифликчията мърмореше ядосано. Гаврил вървеше напред и разтваряше клоните; изведнъж излязоха на сечището, а когато се спряха, доловиха човешки глас.

— Чуваш ли? — изстена сподавено Костя, като вдигна показалеца си.

Чуха сдържано подканване с измъчен, гърлен глас. Гаврил се спусна напреко през гората, за да пресрещне крадеца в дола, а чокоинът подкара коня си стремглаво напред; крадецът, облечен с червеникав клашник, още подканяше впрегнатите неподвижни волове, потънали до коленете в локвата, когато чифликчията го настигна и опря в него гърдите на коня си.

— Ще крадеш, разбойнико, а? Това да не е гората на баща ти?

Човекът обърна землистото си лице с рядка брада и с две кръгли, изплашени очи. И извика с пресипнал глас:

— Господин Костя, не ме бий и ти!

Но чокоинът извърна коня си и блъсна човека към колелата на колата, натоварена с вършина. Удари го два пъти с бича, после се дръпна назад, мина встрани и го перна с оловното топче, което висеше на края на бича. Човекът падна върху колелото.

— Свършено е с мен! — изстена той кратко, изплашено. Вклеци ръце в спиците, коленичи в калта и струйка кръв се плъзна по бледите му устни. Точно тогава от храстите изскочи и горският и викна с дебел глас:

— Какво правиш тук бе, разбойнико? — После се спря до колата слисан: — Ти ли си бил бре, Иле? Какво има? Господарю, този е Иде Коватору... Ама какво му е?

— Не виждаш ли какво му е? — викна чокоинът. — Коленичил е и облецил очи...

И двамата гледаха крадеца. Той мигаше с очи, лицето му се гърчеше от някаква силна болка в тялото, от устата му бликнаха капки кръв и думите:

— Дръзнах и аз, ала бог ме наказва...

После стисна зъби и се отпусна във водата на пътя.

Чокоинът стоеше неподвижен на коня си. Не знаеше какво решение да вземе. Не знаеше какво да мисли. Гаврил чакаше и гледаше ту него, ту падналия. После се реши и се обърна към чокоина.

— Господарю, аз думам да го взема и да го отнеса в моята колиба... Как ще го оставим тук? Нещо му стана...

— Добре, вземи го и го отведи... — с половин уста каза господарят.

Горският подпря отстрани пушката и секирата и започна да разтоварва колата, като хвърляше вършината край пътя. Над тях

дъждеше бавно, тихо, а оловносивият простор сякаш стелеше над света разкъсваща тъга. Иле Коватору стенеше в калта край колата, подпрян на единия си лакът.

След като привърши, Гаврил хвана Иле под мишниците и бавно го качи в колата. После кратко подкара воловете:

— Дий!

Сивите волове се напънаха и с мъка изтеглиха колата от калта.

— Господарю — рече Гаврил твърдо, — ти тръгни напреко, откъдето дойдохме... Аз ще хвана по пътя, малко ще заобиколя...

Колата с кротките волове и пребития човек тръгна през дъждовната мъгла. Чокоинът мълчаливо обърна коня и пое през гората, в пронизващия студ, сред тихите въздишки на горските глъбини. Вървеше замислен, усещаше тялото си вкочанявало. Някакво неясно недоволство го бе завладяло. И сякаш изпитваше жал и към себе си, и към коня, който мокър и гладен го носеше вече половин ден. Може би щеше да се зарадва на огъня в колибата на горския, ако го нямаше падналия. „Какво ли му е? — мислеше си той. — Не го ударих толкова силно... Навярно от преди му има нещо...“ И вървеше бавно през потъналата във вода гора...

На два пъти обърка посоката и трябваше да се връща обратно. И пак започна да се ядосва. Но като стигна до къщата на горския, ядът му стихна: колата стоеше празна сред двора, а воловете преживяха стиска трева на завет под навеса.

Влезе в трема. И веднага усети благодатния огън. Ала на земята до огнището седеше безсилен, отпаднал и целият в кал крадецът на дърва.

— Доведох го... — рече тихо и със странен поглед Гаврил. — Много е отпаднал... Преживял е още едно премеждие... А и днес много се е напъвал край воловете... Заповядайте, господине, в голямата одая...

Чокоинът влезе в по-чистата стая. Изведнъж от мрачината се отдели Гавриловата жена, хвана ръката му и я целуна. После се отдръпна със скръстени на гърдите ръце.

— А къде ти са момчетата?

— На работа са, господине — рече Гаврил. — Дърводелци са...

Мракът в стаята беше студен и потискащ. Чокоинът усети остър мирис на застоен въздух, на прах и ракия. Свали тежкото си наметало

и се запъти към трема, дето беше огнището.

— Прониква в костите тая влага — рече той, като търкаше ръце и се грееше на пламъка.

— Да, така е в дъждовно време — продума горският, загледан в земята. После изведнъж додаде: — Заклах една кокошка... невестата ще направи борш...

В същия миг чокоинът Костя усети как гладът го парна по стомаха, устата му се напълни със слюнки. После сведе погледа си надолу. От другата страна на огнището болният човек беше отворил широко озверени, мътни очи. Изведнъж изстена страшно:

— Бай Гавриле, бай Гавриле...

— Какво искаш? — попита благо горският и се приближи.

— Бай Гавриле, запали ми свещ...

Чокоинът потрепери: човекът очакваше смъртта! И изведнъж неизпитвано досега чувство завладя душата му: съжаление към този, който гаснеше. Думите му сякаш се превърнаха във въпроси. Горският донесе восъчна свещ. Чокоинът го гледаше как се движи тържествено, дори сякаш равнодушно, с дълбока бръчка на челото, а в него се надигаше тревогата.

Човекът пое свещта и я сложи до себе си на земята. После се изпъна по гръб.

Изведнъж чокоинът проговори:

— А бе, човек, какво ти стана?

— Били го с тояги някакви хора... така ми каза — продума горският. — Скарали се за земя. Били го по гърба и по гърдите... Целият е само синини...

Чокоинът погледна пак към болния; срещна големите му, изпълнени с болка очи и си спомни за удара с оловното топче. Извърна глава. Попита тихо, смутено:

— А той откъде е? Какво работи?

Болният отново застана, после простря ръцете си, сякаш се бранеше от нещо: черни, груби, напукани ръце, възлести като клони, ръце на роб на земята.

— Работник е... — рече тихо горският.

— Клет работник съм... — изстена болният и отвори широко очи. — Биха ме едни хора... И ми умря едно дете, а нямах с какво да го погребя, та исках да занеса на пазара една кола дърва.

Закашля се... Бавно избърса с ръкав бликналата на устните кръв. И изведнъж погледът му, прикован върху чокоина, стана странен.

— Сега какво да правя? — рече той с променен, нисък, дълбок глас. — Сега си думам така: да се ожения...

Млъкна, настойчиво загледан в чокоина. После отново започна да бълнува:

— Сега си думам: хайде, невесто, на полето, на Чоара. Там ще работим цяло лято и ще спим под колата, а кучето ще бъде вързано до нас...

В къщата цареше тишина. Горският бе седнал на малко столче в ъгъла, а чокоят, на стола срещу огъня, който леко трепкаше и съскаше, слушаше вцепенен.

— Ами аз какво да правя? — рече пак крадецът на дърва. — Аз мисля едно, чокоинът друго... Господарю — прошепна той с болка, — господарю, години наред съм се трепал по твоите ниви; дай ми два гроша да си купя царевица за зимата... Ама сега си мисля иначе: ще отида да продам воловете, че нямам какво да им дам да ядат...

За известно време настана мълчание. После се чу друг, далечен глас, някакъв дълбок стон, изпълнен с молба и страдание:

— Добри хора, не ме удрайте! Не ме удрайте! Не ме убивайте, братя...

Някакъв ужас сякаш се промъкна през пепеливия мрак. Човекът затвори очи и застана; после млъкна.

След време прошепна кротко:

— Бай Гавриле, дай ми свещта...

От голямата стая се разнесе задавеният в сълзи, скръбен плач на жената на горския. Гаврил запали вощеницата; болният я хвана здраво с дясната си ръка, после прошепна много тихо:

— Жената остава сама... Кой плаче? Да ѝ отведеш воловете и колата...

— Добре...

Човекът потрепери, после застина с приковани в тавана очи. Землистото лице и тъжните очи потънаха в мъгла: денят бавно, бавно гаснеше.

— Простете ми — прошепна той и въздъхна дълбоко.

Блед, застанал до огъня, чокоинът попита тихо, развълнувано:

— Какво трябва да се прави?

Свещта от изопнатата ръка се наклони към земята, падна и угасна. Никой не му отговори. Човекът, погълнат от печалния мрак, млъкна завинаги.

1909 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.